

ning til et ondt og totalitært system, bidro til å opprettholde håp der intet håp skulle være. Konsekvensen av å ta dette inn over seg kunne bli å gi slipp på alt, men til gjengjeld berge livet.

«Problemet er at når valget står mellom å tro det verste og å leve i håpet, velger mennesker som regel det siste.» Denne nøkkelsetningen, som beskriver jødernes situasjon i gettoen, gir økt forståelse av den store gåten – hvorfor forsto de ikke at de måtte flykte, de som kunne?

I denne underlige tiden viser grusomheten seg både i det systematiske og det tilfeldige. Egenskaper som vanligvis sikrer overlevelse og fungering, kan nå være selvdestruktive. Intuisjon, snarrådighet og evne til å gå sine egne veier er egenskaper som fremheves hos Nina og hennes nærmeste, samtidig som tilfeldighetene velsigner dem.

Nina er på flukt fra 1940 og helt frem til hun får opphold i Sverige – hun og familien har da vært gjennom mange etapper og prøvelser, med omkostninger av ulike slag. Mindre åpenbare påkjenninger er kanskje den uttalte antisemittismen i Polen som krevde liv og bidro til forfølgelse etter krigen, samt mistanken om kommunistisk infiltrasjon som ble rettet mot polske innvandrere i Sverige.

Ninas reise er en god bok om overlevelse, om historie, om menneskelige grunnvilkår i en ekstrem tid, om håp tross alt.

Totalitære krefters muligheter og menneskets evne til overlevelse er temaer som angår oss til alle tider.

Nina Helene Alnes Sitek

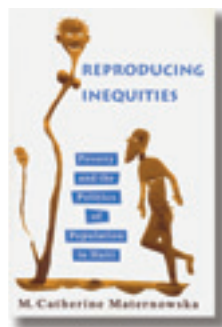
Psykiatrisk avdeling
Diakonhjemmet sykehus

Opplysende og rystende om familieplanlegging på Haiti

Maternowska MC.

Reproducing inequities

Poverty and the politics of population in Haiti. 221 s, ill. New Brunswick, NJ: Rutgers University Press, 2006. Pris USD 27
ISBN 0-8135-35854-8

Denne boken er basert på mer enn 16 års liv og forskning i et av slumkvarterene i Haitis hovedstad Port-au-Prince. Bydelen bærer navnet «Cité Soleil» (Solbydelen) som gir forhåpninger om at her vil vi finne mye sol, varme og glede. Men forfatteren beskriver og analyserer en hjerteskjærende hverdag fra dette strøket. Det er ikke bare levekårene for folket i et av verdens fattigste land som er

rystende, men også hvordan USAs bistandsorganisasjon (USAID) og organisasjonene den støtter undergraver folks behov for bedre helse og bedre kontroll over sin fertilitet.

Forfatteren er antropolog, men hennes kvalitative intervjuer og observasjoner i folks hjem og på en familieplanleggingsklinik har gått hånd i hånd med konsulentoppdrag og forsøk på å bistå befolkningen i å utforme helseprogrammer, og ved å være deres talerør overfor bistandsapparatet og helsemyndigheter. Dette har gitt henne innsikt i mange aspekter ved det som er bokens tema: Familieplanleggingspolitikk og -praksis i Cité Soleil. Boken søker å svare på to spørsmål: Hva påvirker høy fertilitet og lav prevensjonsbruk i dette urbane samfunnet? Og hvorfor har internasjonale organisasjoners tilnærming til problemet feilet?

Boken har sju kapitler i tillegg til et forord av antropologen og legen Paul Farmer, som bl.a. er kjent for sin analyse av aidsepidemiens fremvekst på Haiti. Introduksjonskapitlet beskriver kort bydelen og dens historie, feltarbeidet og bokens oppbygning. Neste kapittel gir en noe summarisk og mangefull beskrivelse av teoretiske tilnærminger til reproduksjon innen ulike disipliner. Forfatteren presenterer så det rammeverket hun selv bruker i sin analyse og som blir kalt «the political economy of fertility» (PEF). Denne tilnærmingen representerer en antropologisk utfordring til demografiens statiske tilnærming til fertilitet og reproduksjon. Den søker å forstå hvordan reproduksjon bestemmes av politiske, økonomiske og kulturelle krefter på både makro- og mikronivå, og som er i stadig endring. I de neste kapitlene bruker Maternowska dette perspektivet til å analysere hvorfor fertilitetsnivået ikke har gått ned i Cité Soleil på tross av at USAID har brukt mange millioner dollar gjennom mange år for å overbevise folk om at de må bruke prevensjon. Hun har intervjuet og observert folk i sine hjem, og hun har gjort observasjoner og intervjuer på bydelens USAID-finansierte familieplanleggingsklinik. Et hovedfunn er at de fattige i stor grad ikke bruker prevensjon som en protest mot måten de blir behandlet på av det man kan kalle «familieplanleggingsapparatet», som strekker seg fra den amerikanske presidenten via farmasøytisk industri til leger og sykepleiere på klinikken som behandler sine pasienter med en stor grad av forakt.

Derne settes funnene fra de foregående kapitlene inn i en politisk-historisk ramme av Haitis interne konflikter og internasjonal politikk. Her viser forfatteren hvordan familieplanlegging og helse i høy grad er politiske temaer og at giverlandene manipulerer dette feltet for å fremme en politisk og moralsk agenda, basert på hva som er viktig

for dem i motsetning til hva som er prioritert av befolkningen som skal nyte godt av støtten. I det siste kapitlet trekker Maternowska frem fire prosjekter på Haiti som i motsetning til klinikken i Cité Soleil har oppnådd gode resultater i form av mye høyere bruk av helsetjenester og prevensjon. Sentralt for disse prosjektene er viljen til å ta befolkningens egne ønsker og prioriteringer på alvor og å knytte behovene innen reproduktiv helse til mer generelle behov for å bedre helse og reduksjon av fattigdom.

Studien er en analyse av hva som gikk galt med et familieplanleggingsprosjekt i en begrenset bydel. Forfatterens evne til å sette både bydelen og temaet i et videre perspektiv med et levende og lett tilgjengelig språk, gjør imidlertid dette til interessant og instruktiv lesing også for den som arbeider med andre helsetemaer og i andre geografiske områder.

Joar Svanemyr

Institutt for allmenn- og samfunnsmedisin
Universitetet i Oslo

Hamburg – Caen – Bayeux

Damhaug T.

Overlord

336 s. Oslo: Cappelen, 2006. Pris NOK 349
ISBN 82-02-26396-7

En fortelling om virkelighetens tvilsomhet eller om tvilens virkning på virkeligheten, er det dette denne boken handler om? En komposisjon av små historier – noen menneskers liv og tid – på klangbunnen av en stor historie, den andre verdenskrigens ondskap og utid, er det dette forfatteren har lagt frem?

Skjulte, fortiede, hemmelige og, derfor, farlige forbindelser og forhold er stoffet som både klassiske tragedier, smertefulle liv og moderne thrillere er laget av. Så også denne.

Idet han ser en alliert armada nærme seg strendene i Normandie, vet en tysk løytnant at han på liv og død må nå en elsket kvinne. Den umulige, skjulte, livsfarlige relasjonen til en fransk kvinne er den tyske mannens eneste mulige sted for å bekjenne sin største skyld. Den handler ikke om at han er okkupert i hennes land. Den handler ikke om at han har brakt henne i livsfare. Skylden består i å ha forrådet en mann som hans mor elsket og som han selv skylder hele sin utdanning, nesten alt han vet og alt han er. Og som i greske tragedier er det dette han ikke vet.

Denne fortellingen handler om følgene